

KONSTITUTSIYA – FAROVON HAYOTIMIZ POYDEVORI

Olimova Xurshida Hakimjonovna

Toshkent amaliy fanlar universiteti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi, 4-bosqich talabasi

Elektron pochta: xu201989128@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Konstitutsiyaning jamiyat hayotidagi o'rni, inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlashdagi ahamiyati, ijtimoiy farovonlikni shakllantirishdagi roli ilmiy asosda tahlil qilingan. Konstitutsiya davlat boshqaruvi tizimining huquqiy poydevori sifatida o'rganilib, uning demokratik tamoyillarni qaror toptirishga qo'shayotgan hissasi yoritilgan. Shuningdek, o'zbek jamiyatida konstitutsiyaviy islohotlarning ahamiyati va ularning natijalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Konstitutsiya, huquq, davlat, demokratik boshqaruv, farovonlik, inson huquqlari, ijtimoiy himoya, islohotlar, boshqaruv, barqarorlik.

KIRISH

Konstitutsiya xalqimizning siyosiy-huquqiy tafakkuri mahsuli, asriy qadriyatlarimizning beqiyos timsolidir.

Shavkat Mirziyoyev

Bosh qomusimiz - O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaning qabul qilinishi muhim siyosiy, huquqiy, hujjat sifatida jahonda yangi, suveren, istiqboli porloq davlat dunyoga kelganining o'ziga xos shahodatnomasi bo'ldi. Inson o'z hayotini borliqqa, uning qonunlariga e'tibor bermay tashkil eta olmaydi. Shuning uchun, har bir inson o'zini kashf qilishda, o'rganishda, uning xususiyatlarini, me'yorlarini kengroq bilishga intiladi. Bizning Konstitutsiyamiz nafaqat yuridik hujjat, balki, u milliy mafkuramizning ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy asosini tashkil etuvchi umuminsoniy g'oyalarga xizmat qiladi. Davlat va jamiyat rivojlanishining muhim yo'nalishlarini va ularning tuzilishlarini belgilab beradigan, tartibga keltiradigan oliy yuridik hujjat Konstitutsiyadir. Mustqil O'zbekiston Konstitutsiyasi tarixda sinalgan umuminsoniy, ummbashariy qadriyatlarni o'zida mujassam etgan hamda rivojlangan davlatlarining tarixiy tajribasiga tayangan holda yaratilgan.

XX-asrning ilk o'n yilligi... Yurtimizning shonli tarixida istiqlool sari ilk odim qadamlar qo'yish bilan boshlandi. Ulug' ajdodlarimizning asriy armonlari erkin hayot, farovon jamiyat va adolatli davlat barpo etishdek eng ezgu tilaklari va ulug' orzularini o'zida mujassam etgan Konstitutsiyamiz yaratildi. Barcha qabul qilinadigan qonunlar va me'yoriy hujjatlar uchun mustahkam asos va dasturilamal bo'lib xizmat qilayotgan bu bosh qomusimiz orqali demokratik jamiyatni barpo etish uchun zarur zamin yaratildi. Birinchi Prezidentimiz Islom Abdug'aniyevich Karimov Koonstitutsiyaga shunday qo'shimcha kiritganlar: "Dunyodagi rivojlangan demokratik davlatlarda hech bir fuqaro hech bir odam o'z ijtimoiy shaxsiy hayotini, o'z qonuniy manfaatlarini himoya qilinishini konstitutsiyasiz tasavvur qila ololmaydi."

Darhaqiqat, qonun ustuvorligini ta'minlash, fuqarolar, ayniqsa, yosh avlodni ularga hurmat ruhida tarbiyalash erkin va obod turmushimizning farovon bo'lishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga Vatanimizni taraqqiy topgan demokratik davlatlar qatoriga qo'shishda adolatimiz mezoni bo'lmish Konstitutsiyamizning yaratilishi huquqiy poydevor bo'lganligi ham ta'kidlanarlidir.

Konstitutsiyamizda eng oliy qadriyat sifatida asosiy e'tibor davlat va ijtimoiy tuzumga emas, balki insoniy manfaatlarga qaratilgan. Uning 13-moddasida "O'zbekiston Respublikasida demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanadi, ularga ko'ra, inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni, qadr-qimmat va daxlsiz huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi" deb belgilab qo'yilgan, shubhasiz, bugungi kunda osoyishta zaminimizda vijdon erkinligi, teng huquqliligi va insonparvarlik g'oyalari asosida baxtiyor insonlar umrguzaronlik qilib kelmoqda.

Xalq manfaatlarni kafolatlovchi Bosh Qomusimiz boshqa yangi mustaqil davlatlar konstitutsiyasidan tubdan farq qiladi. Farovon turmushimizning rivojida, Vatanimiz va xalqimiz taqdirida Konstitutsiyaning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Konstitutsiyamizni nafaqat ta'riflaganda, balki qoidalarini moddama-modda ro'yobga chiqarish asosida uni hayotimiz qomusi deb bilishimiz va qadrlashimiz katta ahamiyat kasb etadi. Konstitutsiyamizda xalqimizning huquqiy demokratik davlat adolatli fuqarolik jamiyati, erkin va farovon hayot qurishdek orzu-havasi o'zining to'la ifodasini topgan. Unda hayotimizning garovi bo'lmish tinchlik, osoyishtalik, totuv hayotning asoslari belgilab berilgan. Fuqarolarning huquq va burchlari bir-biriga uyg'unlashtirilgan. Eng muhimi, inson huquqi va erkinligi asosiy mavzusidir. Har bir inson yashash, ta'lim olish, erkinlik va shaxsiy daxlsizlik huquqiga, fikrlash, so'z va e'tiqod erkinligi, vijdon erkinligi huquqlariga egadirlar.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining yaratilishi tarixi haqida so'z yuritishdan oldin "Konstitutsiya nima?" degan savolga javob berish maqsadga muvofiqdir. Konstitutsiya (lotincha "Constitution" – tuzilish, tuzuk) – davlatning Asosiy qonuni. U davlat tuzilishini, hokimiyat va boshqaruv organlari tizimini, ularning vakolati hamda shakllantirish tartibi, saylov tizimi, fuqarolarning huquq va erkinliklari, jamiyat va shaxsning o'zaro munosabatlari, shuningdek, sud tizimini hamda davlat va jamiyatning o'zaro munosabatlarini belgilab beradi. "Konstitutsiya" atamasi Qadimgi Rimdayoq ma'lum bo'lgan (imperator Konstitutsiyasi deb atalgan qonun). Amir Temur "Tuzuklar"i Sharq va Osiyo mamlakatlari sivilizatsiyasiga xos alohida shakldagi konstitutsiyaviy hujjat xususiyatiga ega bo'lgan. U shariat qonunlari bilan bir qatorda Markaziy Osiyo mintaqasi xalqlari taqdiriga kuchli ta'sir o'tkazgan. Asosiy Qonunimiz yaratilishining murakkab va muhim, ayni chog'da sharafl solnomasiga nazar solar ekanmiz, hech shubhasiz, O'zbekiston Konstitutsiyasi xalqimizning mustaqillik sari uzoq yo'ldagi izlanishlari natijasi ekaniga komil ishonch hosil qilamiz. Avvalambor, konstitutsiyaviy "bino"ni qurishda uch ming yillik milliy davlatchilik tajribasiga tayanilgan. Bugungi O'zbekiston qadimgi Xorazm va So'g'diyona, Qoraxoniylar, Xorazmshohlar, Amir Temur va Temuriylar, o'zbek xonliklari, ma'rifatparvar ajdodlarimiz, xalqimizning tarixiy an'analari va uning mustaqil davlat haqidagi ko'p asrli orzusini mujassam etgan.

MATERIAL VA METOD

Mamlakatimizning kelajagi bo'lmish yoshlarimizni har tomonlama yetuk, bilimli, salohiyatli shaxs, komil inson sifatida tarbiyalash masalasiga bugungi kunda o'ziga xos tarzda, zamonaviy usullar asosida yondashilmoqda, ularning barcha huquq va erkinliklari, imkoniyat va manfaatlarini himoya qilishda tashkiliy-huquqiy asoslar zamon bilan hamnafas takomillashib bormoqda. Axir, yurtimiz baxtiyor yoshlar mamlakati bo'lib, mamlakatimiz aholisining qariyb 64 foizini yoshlar, ya'ni, 30 yoshgacha bo'lganlar tashkil etadi. Albatta bu, davlatimiz zimmasiga ulkan mas'uliyat yuklashini ko'z oldimizga keltirsak, juda katta e'tibor, g'amxo'rlikni talab etadi, ikkinchi tomondan yoshlarimizga ko'rsatiladigan e'tibor, ertaga ulkan yutuq va natijalarini ham beradi.

NATIJA

O'zbekiston mehnat resurslarining yarmidan ko'pi yoshlardir. Kelgusida har uchinchi rahbar ham yoshlardan bo'ladi. Shu bois ham, mamlakatimizda eng katta e'tibor mustaqil fikrlaydigan, tashabbuskor, shijoatli yoshlarni tarbiyalashga qaratilgan bo'lib, bu vazifa O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son, 2017-yil 5-iyuldagi "Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O'zbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida"gi PF-5106-son, 2018-yil 25-yanvardagi "Umumiy o'rta, o'rta maxsus va kasb-hunar ta'limi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5313-son farmonlari, shuningdek, ko'plab qaror va yoshlarga oid boshqa qonun hujjatlarida belgilangan. Ayniqsa, bu borada "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunining qabul qilinishi yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlashning huquqiy mexanizmlarini yaratish sohasidagi yangilik bo'ldi, desak mubolag'a bo'lmaydi. Ma'lumki, mazkur qonun 4 bob, 33 moddadan iborat bo'lib, davlat tomonidan amalga oshiriladigan hamda yoshlarni ijtimoiy jihatdan shakllantirish, ularning

intellektual, ijodiy va boshqa salohiyatlarini kamol toptirish uchun shart-sharoitlar yaratilishini nazarda tutgan. Unda belgilangan normalar yoshlar huquq va erkinliklarini ta'minlangan. Xususan, ushbu qonunning 5 moddasida yoshlarga oid davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari belgilangan. Ushbu yo'nalishlardan davlat tomonidan yoshlarni qo'llab-quvvatlash borasida qanchalik ulkan vazifalar qamrab olinganligini, endilikda mazkur qonun yoshlarga qanday imkoniyatlarni kafolatlayotganligini ko'rish mumkin.

MUNOZARA

Qonunning ahamiyatli tomoni yana shundaki, unda Yoshlarning tadbirkorlik bilan shug'ullanishlari uchun sharoitlar yaratish, ularni turli zararli illatlar ta'siridan himoya qilish, huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish kabi muhim vazifalarni bajaradi. "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi qonun amalda O'zbekistonda yoshlar huquq-manfaatlarining huquqiy kafolatlari yanada kuchayotganligini anglatish barobarida ertangi kunda mamlakatimiz yoshlarining yangi-yangi marralarni zabt etishiga, ularning yurtimiz taraqqiyotiga munosib hissa qo'shishiga zamin yaratmoqda. Demak, bundan keyin "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonun mamlakatimizda yoshlarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini mustahkamlashga, yoshlarga oid davlat siyosatini ro'yobga chiqarishda davlat organlari hamda boshqa tashkilotlar mas'uliyatini kuchaytirishga, ushbu sohada sog'lom, barkamol avlodni tarbiyalashga qaratilgan chora-tadbirlar samaradorligini yana-da oshirishga xizmat qiladi.

Hozirda ijtimoiy muammolarning hal etishning o'ziga xos yangi tizimlari yaratilmoqda. "Temir daftar", "Ayollar daftari", "Yoshlar daftari", "mahallabay" ishlash kabilar shular jumlasidandir. Shu kabi ishlar ham yurtdoshlarimizning o'z muammolariga yechim topish, ijtimoiy sharoitini yaxshilash va konstitutsiyaviy jihatdan esa kishi erkinliklari va haq-huquqlari daxlsizligini ta'minlash, davlat fuqarolarning har bir muammolariga mas'ul ekanligini to'g'risidagi qonunlarning isbotidir.

XULOSALAR

O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a'zosi, taniqli adib Muhammad Ali "Konstitutsiya – mustaqilligimiz tuzugi, kishilarning barcha ehtiyojlariga javob bor" –deydi. Darhaqiqat, xulosa qilib aytishim mumkinki, bugun nimaga erishgan bo'lsak, mana shu Konstitutsiyamiz tufayli erishdik. Konstitutsiya- insonni inson sifatida kamol topishini ta'minlovchi va forovon hayotimiz poydevoridir.

Har bir inson o'z huquq, erkinlik va burchlarini yanada chuqurroq anglashda qonunlarni bilish muhim ahamiyat kasb etadi. Konstitutsiya huquq va erkinliklarni mustahkamlash bilan birga, fuqarolar zimmasiga burch va mas'uliyatlar yuklaydi. Davlatimizning kelajagi, xalqimiz taqdiri Konstitutsiyamiz bilan bog'liq. "Yoshlikda olingan bilim toshga o'yilgan naqsh kabidir", deb bejiz aytishmaydi. Bizning ta'lim olishimiz ham Konstitutsiyada belgilab qo'yilgan.

Men Vatanimning bir bo'lagi sifatida o'z huquqlarimni o'qib o'rganar ekanman, shu muqaddas va jannatmakon Vatanda tug'ilganimdan g'ururlanaman. Xulosa qilib shuni ta'kidlashim lozimki, har bir shaxs va har bir O'zbekiston fuqarosi Konstitutsiyamizda ko'rsatilgan barcha burch va majburiyatlarga amal qilishsa, mamlakatimiz bundan-da obod, xalqimiz bundan-da farovon, oilalarimiz esa bundan-da tinch bo'lishini ta'minlashadi. Har birimizga Konstitutsiyamizning 33 yilligi muborak bo'lsin!

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. T. 2023 y.
2. O'zbekiston Respublikasining Sudlar to'g'risida"gi qonuni. Xalq so'zi. 2001 yil 13 fevral.
3. O'zbekiston Respublikasi "Prokrutura to'g'risida"gi qonun. 1992 yil 9 dekabr. O'zbekiston yangi Qonunlari 7-soni T. "Adolat" 1993 yil.
4. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik". T. "O'zbekiston". 2023 yil.
5. "O'zbekiston Respublikasini Vazirlar mahkamasi to'g'risida"gi qonun 1993 yil 6 may. O'zbekistonning yangi qonunlari 6-son. T. "Adolat" 1994 yil.